

Paleografyada Rik'a Yazılı Metinlerin Öğretimi Üzerine Düşünceler

Thoughts on Teaching Written Texts to Rik'a in Palaeography

Mehmet KANAR

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Fars Dili ve Edebiyatı Ana-bilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi; Yeditepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Öğretim Üyesi, İstanbul, Türkiye

öz

Rik'a yazılı metinler tarih ve edebiyat başta olmak üzere birçok bilim dalında araştırma yapanların karşısına çıkar. Devlet Arşivleri, Üniversite Kütüphaneleri, Milli Kütüphane, Belediye Kütüphaneleri, El Yazması Eser Kütüphaneleri, özel arşivler bu tür yazı ile yazılmış metinlerle doludur. Zamanın büyük matbaaları hurufat dizgide kullanılmak üzere nesih ve talik harflerin yanı sıra rik'a harfleri de döktürmüşlerdir. Matbu rik'a yazılar el yazılarına göre daha rahat okunur. Ancak el yazısında durum tamamen değişir. Herkesin yazı stili farklılık gösterir. Bazen yazılar okunmayacak hale gelir.

Bu çalışmada rik'a yazı eğitimi ve öğrenimi sırasında hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiği üzerinde durulacaktır. Rik'a harflerinin en kolay okunan yazı olan nesih yazısına nispetle ne gibi değişiklikler gösterdiği örnekler ve tablolarla açıklanacaktır. Verilen örnekler arşiv belgelerine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Paleografya, Rik'a, Öğretimi Üzerine Düşünceler

Abstract

The texts written to Rik'a appear before those who do research in many branches of science, especially history and literature. State Archives, University Libraries, National Library, Municipal Libraries, Manuscript Libraries, private archives are full of such texts. The great printing houses of the time had rik'a letters cast as well as nesih and talik letters to be used in type typesetting. Printed manuscripts are easier to read than handwritten texts. But in handwriting, the situation is completely different. Everyone's writing style is different. Sometimes the texts become unreadable. In this study, it will be focused on which issues should be considered during rik'a writing education and learning. It will be explained with examples and tables what kind of changes the Rik'a letters show compared to the naskh script, which is the easiest to read. The examples given are based on archival documents.

Keywords: Palaeography, Rik'a, Reflections on Teaching

چکیده

متون نوشته شده به خط رقاع برای کسانی آشناس که در بسیاری از شاخه های علوم به ویژه تاریخ و ادبیات تحقیق می کنند. آرشیوهای دولتی، کتابخانه های دانشگاهی، کتابخانه ملی، کتابخانه های شهری، کتابخانه های خطی، آرشیوهای خصوصی مملو از این گونه متون است. چاپخانه های بزرگ آن زمان دارای حروف رقاع ریخته گری و نیز حروف نصیح و تالیک بودند که در حروفچینی استفاده می شد. خواندن دست نوشته های چاپی راحت تر از متون دست نویس است. اما در خط، وضعیت کاملا متفاوت است. سبک نوشتن هر کس متفاوت است. گاهی متون غیرقابل خواندن می شوند. در این تحقیق به این موضوع پرداخته می شود که در آموزش و یادگیری رقاع نویسی به چه موضوعاتی توجه شود. با مثال ها و جداول توضیح داده می شود که حروف رقاع در مقایسه با خط نسخ که ساده ترین آنهاست چه تغییراتی را نشان می دهد. نمونه های ارائه شده بر اساس اسناد آرشیوی است.

کلید واژگان: دیرینه نگاری، رقاع.

Geliş Tarihi/Received: 19.01.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 27.01.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Mehmet KANAR

E-posta: mehmet.kanar@yeditepe.edu.tr,
profkanar@gmail.com

Cite this article: Kanar, M. (2022).

Thoughts on Teaching Written Texts to Rik'a in Palaeography. *A Journal of Iranology Studies*, 16, 15-28.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Rik'a yazı öğretmenlerinin bu yazıyı öğrenenlere hatırlatacakları belli başlı hususlar şunlardır:

1. Elif ve lam harfleri nesih yazıya göre rik'a yazıda daha kısadır.
2. İki nokta kısa bir düz çizgi, üstte üç nokta baş aşağı dönmüş "v", altta üç nokta küçük "v" biçimindedir.
3. Genellikle noktalar buldukları yerde değildir. Çok defa sola doğru kayar.
4. Soldan birleşmeyen harfler, kural dışı olarak başka bir harfle birleşebilir. Burada amaç, zamandan kazanmak, daha hızlı ve işlek yazmaktır.

5. Bazı noktalı harflerin noktaları koyulmaz, bunun yerine harfin sonuna bir çentik veya aşağıya doğru kıvrık çizgi çekilir.

6. Bazen iki harfin birlikte yazılışı o kadar değişiklik gösterir ki bu şekli ancak göz hafızasına alıp resim olarak ezberlemek gerekir.

7. Kimi harflerin yazılışına dikkat edilmezse, başka bir harf olarak değerlendirilebilir.

8. Rik'a yazı öğretmeninin örnekler üzerinde tek tek durarak değişiklikleri ayrı ayrı açıklaması gerekir.

Harflerin birleşmelerine şu örnekler verilip gereken açıklamalar yapılabilir:

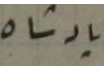

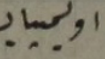

Elif harfi: الف

<p>en: اك </p> <p>Elif harfi kıسادır.</p>	<p>icrâ: اجرا </p> <p>Cim'den sonra r harfi adeta düz bir çizgi halindedir.</p>	<p>ahz: اخذ </p> <p>zel harfi nesihteki zel harfine göre daha yatıktır. Dal, zel harfleri re ve harfleriyle karıştırılabilir.</p>
<p>eltâf: الطاف </p>	<p>eden: ايدن </p> <p>Noktalı nun harfinin yazılışı farklıdır. Yuvarlak karın üçgenleşmiş, nokta yerine sola kıvrık bir çentik atılmıştır.</p>	<p>edilen: ايديلن </p> <p>ya harflerinin noktaları bulunması gereken yerin daha solundadır.</p>
<p>olan: اولان </p>	<p>îcâb: ايجاب </p> <p>Başta ya harfinden sonra cim gibi bir harf yazılacaksa, ya harfi yukardan aşağıya çizgi çekmekle değil, tersine aşağıdan yukarıya çizgi çekip cim harfine bağlanarak yazılır.</p>	<p>ehemmiyeti: اهميتي </p> <p>İki taraftan birleşen mim harfi zor fark edilir. Çizgideki bir kırılma ile fark edilebilir. Sonda bulunan ya harfi bazen bu örnekte olduğu gibi düz bir çizgiye dönüşür.</p>
<p>ekseriyâ: اكثر يا </p> <p>Peltek se'nin üç noktası ters ve şeklindedir. Üç nokta ayrı ayrı koyulmaz. Peltek se'den sonra re harfi aşağı doğru meyilli bir çizgiden oluşur.</p>	<p>ederek: ايد رك </p> <p>Bazen kelime içindeki harfler istifli yazı şeklinde karışmaya çıkar. dal harfinden sonra güzel he bu harfin üstüne yerleştirilmiştir.</p>	<p>etmiş: ايتمش </p> <p>Ya ve te harflerinin noktaları bulunması gereken yerin solundadır. Sondan yazılan şin harfinin üç noktası, sonda görülen ve aşağı meyilli bir çizgidir.</p>
<p>iştigâl: اشتغال </p> <p>Elif harfi soldan birleşmez. Bu örnekte kurala aykırı olarak elif ile lam harfinin birleşme şekli görülmektedir. Böyle yazılmasının sebebi zamandan kazanmaktır.</p>	<p>ile: ايله </p> <p>Lam harfinden sonra güzel he yazmak için, lamin ya harfiyle birleştiği yerden devam edilerek güzel he yazılmalıdır. Burada lam harfinin üst noktasından aşağı doğru çizgi çekilerek sonda bulunan güzel he yazılmıştır.</p>	<p>imkânı: امكاني </p> <p>Kef harfiyle elif harfinin yazılışına örnektir. Elif çekildikten sonra kalem kaldırılmadan sağa doğru dönülerek kefin serkeci çekilmiştir. Nun'dan sonra ya harfinin yazılışına örnek. Ya harfinin sadece sağa doğru çekilen kısmı alınmıştır.</p>
<p>imkân: امکان </p> <p>Tek başına nun harfinin örneğidir. Bazen bunun te harfi olup olmadığına da dikkat edilmelidir.</p>	<p>ise de: ايسه ده </p> <p>Dal ve güzel he'nin yazılışına örnek. Şekli ezberlemek en iyi çözüm yoludur.</p>	<p>intihâbı: انتخابي </p> <p>be ve ya harflerinin yazılış örneği.</p>
<p>olup: اولوب </p> <p>Soldan birleşmeyen vav harfi bu örnekte birleşmiştir. Bu kelimeyi yazmak için üç hareket yapılmıştır. 1. Elif, 2.vav, lam, vav, be, 3. be'nin noktası.</p>	<p>halbuki: حال بو كه </p> <p>Bu örnekte elif ile lam harfinin birleşme şekli görülmektedir.</p>	<p>ve mu'ahharan: و مؤخرأ </p> <p>Bu örnekte hı harfi ile re harfinin yazılışına dikkat edilmelidir. Bazen hı harfiyle zad harfinin birbirine benzediği görülür.</p>

Be harfi: ب

<p>beyân: بیان </p> <p>Bu kelimede be ve ya'nın noktaları sola kaymıştır.</p>	<p>bedenin: بدنک </p> <p>Sondan bitişik kef harfinde kalem kaldırılmayarak kef harfinin içindeki işaret yazılmıştır.</p>	<p>bebeği: بیکی </p> <p>İkinci be'nin noktası sola kaymıştır. Sondan bitişik ya harfinin kısa yazılış şekli görülmektedir.</p>
<p>bendegân: بندکان </p> <p>kef ile elif harfinin ve tek başına nun harfinin yazılışına güzel bir örnektir.</p>	<p>bu bâbda: بو باده </p> <p>Bu örnekte be, dal ve güzel he'nin yazılış örneği görülmektedir. Bilgisayar dizgisinde bu üç harf şöyle yazılır:</p> <p>بده</p>	<p>bulunan: بولنان </p> <p>Soldan birleşmeyen vav harfinin lam harfine bağlanış şekline güzel bir örnektir.</p>
<p>mebnî: مبنی </p>	<p>halbuki: حال بو که </p> <p>Soldan birleşmeyen elif'in lam harfine bağlanış örneği.</p>	<p>balon: بالون </p> <p>Soldan birleşmeyen elif harfinin lam harfine bağlanışı.</p>
<p>bu sebebe: بو سببه </p> <p>be harfiniden sonra sondaki güzel he'nin yazılışı. Bu harf aşağıya doğru çizilen kısa bir çizgiden ibarettir.</p>	<p>bir yerde: بر یرده </p> <p>dal ve güzel he'nin yazılış şekli. Bilgisayar dizgisinde şöyle yazılır:</p> <p>ده</p>	<p>istihsâl olunabilir: استحصال اولنه بیلور </p> <p>Bu örnekte "olunabilir" kelimesinde vav, lam, nun ve güzel he'nin yazılışına dikkat edilmelidir.</p> <p>ولنه</p>
<p>aşağı kalmayıp: اشاغی قالمیوب </p>	<p>muhâberede: ده مخابره </p> <p>Bu kelimede re harfi güzel he ile birleştirilmemiş, ayrı olarak yazılmıştır. Ancak he harfi re harfinin üstüne yerleştirilmiştir.</p>	<p>bunların: بونلرک </p> <p>be harfinin noktası sola kaymıştır.</p> <p>Nun, lam ve re'nin yazılışına dikkat edilmelidir.</p> <p>نلر</p>
<p>beyaz: بیاض </p> <p>Be ile ya'nın noktaları iyice sola kaymıştır. Tek başına zad harfinin yazılışına örnektir.</p>	<p>baş: باشه </p> <p>Şin harfi ile güzel he'nin yazılışına örnek. Ayrıca istif yapılmış, şin harfi elifin üzerine yerleştirilmiştir.</p>	<p>biraz: براز </p> <p>Ze harfi adete eğik kısa bir çizgiye benzer.</p>

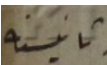

Pe harfi: پ

<p>pâdişâh: پادشاه </p> <p>Kuralsızlık görünmüyor.</p>	<p>perverde: پرورده </p> <p>Sonda dal ile güzel he'nin yazılış şekline dikkat edilmeli.</p>	<p>posta: پوسته </p> <p>Noktalar doğru yere koyulmuş.</p>
<p>olimpiyat: اولمپیاد </p>	<p>pek: پک </p> <p>Kelime sonunda bulunan ve sağdan bitişik kef harfinin örneği.</p>	

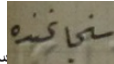
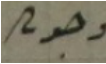

Te harfi: ت

tesfî: تسريع 	tahtalı: تخته لی Lam ile ya'nın yazılışına örnek.	tereffü: ترفع
tecârib: تجارب Baştaki te harfinin cim harfine bağlanış şekline örnek. Yazıya aşağıdan yukarıya çizgi çekilerek başlanılır.	tüy: توی 	yırtıcı kuşlara: یرتیجی قوشلره
muhâberât: مخابرات 	şiddet: شدت Bu örnekte de tek başına yazılan te harfini görüyoruz. Aynı konumdaki nun harfi ile karıştırılmamalıdır.	muhâlefet: مخالفت
tekrar: تکرار 	avdetine: عودتته Sondan bitişik güzel he harfi kurallı olarak yazılmıştır.	hayvânâta: حیواناته te ve güzel he'nin yazılış örneği. Te harfinden sonra aşağıya doğru kıvrılan çizgiden burada güzel he harfi bulunduğunu anlıyoruz.

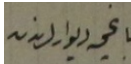
Se harfi (Peltek se) ث

semerât: ثمرات 	sânisine: ثانیسنه Noktalar doğru yerde.	sebât: ثبات Be harfinin noktası te harfinin altına kaymış.
ekseriya: اكثریا 	ve emsâli: و امثالی 	bâis: باعث Be harfinin noktası ayn harfinin altına kaymış.
ekserîsinde: اكثریسنده güzel he kurallı olarak yazılmış.	bu mebhasin: بو مبحث mebhas kelimesindeki ha-yı huttî mim gibi görünüyor. Üstelik be'nin noktası ha'nın altına koymuş.	sâniyen: ثانیاً

Cim harfi: ج

cedîde: جدیده 	cüzî: جزئی Hemze ile ya harfinin yazılışına örnek.	cihetyle: جهتیله Bu örnekte cim, güzel he, te, ya, lam ve güzel he'nin birlikte yazılışına dikkat edilmeli.
burclarında: بر جلدنه 	sancağında: سناغنده Kurallı ve rahat okunabilen bir rik'a yazısı.	vücûda: وجوده Dal ve güzel he'nin yazılış örneği.
derc: درج 		

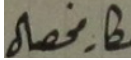

Çe harfi: چ

<p>çâre: چاره </p> <p>Çe harfinin noktası re'nin altında. re ile güzel he birleştirilmemiş. Kurallı yazı.</p>	<p>çok: چوق </p> <p>Kaf harfinin tek başına yazılış örneği. Nokta yerine harfin sonuna aşağı doğru bir çizgi çizilmiştir.</p>	<p>uçup: اوچوب </p> <p>Vav ile be harfinin birleşme örneği.</p>
<p>için: ايچون </p> <p>Ya harfinin çe harfine bağlanma şekline dikkat edilmeli.</p>	<p>geçen: كچن </p> <p>Çe ile nun harfinin yazılış örneği.</p>	<p>nâçîz: ناچيز </p> <p>Çe, ya ve ze harflerinin yazılışına örnek.</p>
<p>üç nev'i: اوچ نوعى </p>	<p>pençeleri: پنچه لرى </p>	<p>bahçe duvarlarından: باغچه ديوارلارندن </p>

Ha harfi: ح

<p>hatta: حتى </p> <p>Ha harfi sad harfine benzer. Karıştırılmamalıdır.</p>	<p>hakkında: حقته </p>	<p>halde: حاله </p>
<p>muhârebe: محاربه </p> <p>be ile güzel he harfinin yazılışına bir örnektir.</p>	<p>ma'lûmât-ı sahîha: معلومات صحیحه </p> <p>Malumat kelimesinde vav ile mim harfinin kalem kaldırılmadan bitişirilmesine örnektir.</p>	<p>istihkâmât: استحکامات </p>
<p>tûfân-ı Nûh: طوفان نوح </p>	<p>Fethü'l-İslam beyninde: فتح الاسلام بیننده </p>	<p>haleb: حلب </p> <p>Ortada yazılan lam harfleri kısa tutulur. Bu yazılışa dikkat edilmelidir.</p>
<p>bir seyyâh: برسیاه </p>	<p>cenâhları: جناحلى </p> <p>ha, lam ve re harfinin yazılışına örnektir.</p> <p>حله</p>	<p>hengâm-ı harbde: هنگام حربده </p> <p>Bu örnekte hengâm kelimesindeki mim harfine, harbde kelimesindeki be, dal, güzel he'nin yazılışına dikkat edilmelidir.</p> <p>بده</p>

Hı harfi: خ

<p>hâli: خالى </p>	<p>bir hayli: بر خيلى </p> <p>lam ile ya harfinin yazılışına dikkat edilmelidir. Lam harfi hayli kısa tutulmuştur.</p>	<p>hasâisi: خصائصى </p>
<p>muhâbere: مخابه </p>	<p>harâb: خراب </p>	<p>tahtalı: تختة لى </p>
<p>mekârimhisâl: مكارم خصال </p>	<p>fersah: فرسخ </p>	<p>dahi: دخى </p>

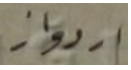
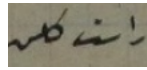

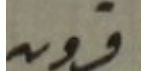

Dal harfi: د

de, da: ده 	dahi: دخی 	düşman: دشمن
Bu şekli ezberlemek gerekir.	Hı ve ya harfinin yazılışına dikkat edilmeli. Hı harfi zad harfine benzer.	
dîbâce: دیباجه 	yoktur: یوقدر 	maddeler: ماده لر
		madde kelimesinde dal ile güzel he'nin yazılışına, ayrıca lam ile re'nin şekline dikkat edilmeli. ده لر
halde : حالده 	olduğundan: اولدیغندن 	ma'deni: معدنی
Bu kelime yazılırken kalem hiç kalmadıdır. Soldan birleşmeyen elif ile dal harfi bu örnekte birleşmiştir.	vav, lam ve dal'ın yazılışına dikkat edilmeli. ولد	

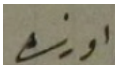

Zel harfi: ذ

zât: ذات 	zikri: ذکری 	mebzûl: مذبول
Sondaki te harfinin yazılışına dikkat edilmeli. Nun harfinin yazılışına benzer.		
mezkûreden: مذکوره دن 	zekâ: نکا 	saltanat-ı seniyye-yi Osmâniyenin : سلطنت سنیه عثمانیه نک
zal harfi soldan birleşmediği halde burada kef harfine birleşmiştir. Mim, zal, kef, vav. منکو		Saltanat ve Seniyye kelimelerinin arasına gereken boşluk bırakılmamıştır.

Ra harfi: ر

harâret: حراره 	arduvaz: اردواز 	rast gelen: راست کمن
edilerek: ایدیله رک 	kurûn: قرون 	oradan: اورادن
ne kadar: نه قدر 	kebûter: کبوتر 	münferiden: منفرداً
	Kelime sonundaki te ve re harflerinin yazılışına örnek. تر	

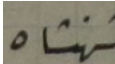

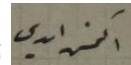

Za, ze harfi: ز

üzere: ازوره 	biraz: براز 	güzel: گوزل
Re ve güzel he'nin yazılışına dikkat edilmeli. ره		
berriyye: بریه 	ez cümle: از جمله 	fersah: فرسخ
	cim harfinin noktası sola kaymış. güzel he lam harfine bu harfin üstünden birleşmiş.	
efendimiz: افندمز 	nâçîz: ناچیز 	câiz: جائز

Sin harfi: س

sa'd: سعد 	seneleri: سنه لری 	sâire: سائره
		Hemze ile re'nin birlikte yazılışına örnek. نر
mümkünsüz: ممکنسز 	müsâadesiyle: مساعده سبيله 	senesi: سنه سی
		Sin ile ya harfinin yazılışına örnek. سی
Pâris: پارس 	iktibâs: اقتباس 	söylerse: سويلرسه
		sin ile güzel he'nin yazılışına örnek. سبه
sebeb: سبب 	mesâfe: مسافه 	olsa: اولسه
		Vav, lam, sin ve güzel he'nin birlikte yazılışı. ولسه

Şin harfi: ش

şehrî: شهرى 	şiddet: شدت 	şiiir: شعر
		Ortada bulunan ayn harfi ile re'nin birleşmesi.
şehinşâh: شهنشاه 	şarâbî: شرابى 	başka: بشقه
alınmıştı: آلمش ایدی 	kumâş: قماش 	müşâbih: مشابه

Sad harfi: ص

sarf, sırf: صرف ص Başta bulunan sad harfi bazen ha-yı huttî harfini andırır.	ne sûretle: نه صورتله ص ne sûretle: نه صورتله	usûlü: اصولی ص Sad, vav, lam ve ya'nın birlikte yazılışı. صولی
bu husûsa: بوی خصوصه ص	masraf: مصرف ص	masûniyeti: مصونیتی ص
sonra: صکره ص Sad, kef, re ve güzel he'nin birlikte yazılışı.	Isfahan: اصفهان ص Sad harfi ha harfine benziyor. Ayrıca ortada bulunan güzel he ile elif harfinin yazılışına dikkat edilmeli.	sayyâd: صیاد ص Bu örnekte de sad harfi ha harfine benziyor.

Zad, Dad harfi: ض

zâyiâtı: ضایعاتی ض Sondaki te ve ya harfleri ayn ile elif harfinin üstüne bindirilerek istif yapılmış.	faraza: فرضا ض	muktezîdir: مقتضیدر ض Kaf harfinin noktası mim'in üstüne, te harfinin noktaları kaf harfinin üzerine kaymış.
hazretlerinin: حضرتلرینک ض ya, nun ve kef harfinin birleşimine dikkat edilmeli. ینک	bazan: بعضاً ض	mevzû: موضعی ض
bazı: بعض ض	beyaz: بیاض ض	bir i'tirâz: بر اعتراض ض

Ta, Tî harfi: ط

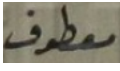

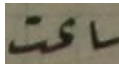

tâ: طا ط	tarîk: طریق ط	tarafından: طرفندن ط
ma'tûf: معطوف ط	vüstâ, vasatî: وسطی ط	in'itâf: انعطاف ط
tâ'ûna: طاعونه ط	Antakya: انطاکیه ط	rabt edilen: ربط ایدیلن ط
tûlü: طولی ط	muztar: مضطر ط	vâsıtasıyla: واسطه سیله ط

Za, Zî harfi: ظ

enzâr-ı dikkati: انظار دقتی ظ	ve zafer: و ظفر ظ	el-Câhiz: الجاحظ ظ zî harfinin noktası ha harfinin üstüne kaymış.
--------------------------------------	--------------------------	---

Ayn harfi: ع

askeriyye: عسكريه 	arabiyye: عربيه be, ya ve güzel he'nin yazılışına dikkat edilmeli. بيه	ünvanlı: عنوانی
bâis: باعث 	olduğuna: اولديغينه 	ma'tûf: معطوف
nâfi'a: نافعہ 	tâli': طالع 	envâ: انواع
kat: قطع 	sâ'at: ساعت 	ırâkî: عراقی Kaf ile ya harfinin yazılışına dikkat edilmeli. قی

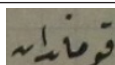
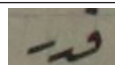
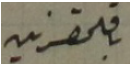

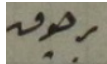
Gayn harfi: غ

gaga: غاغا 	gayretle: غيرتله 	galebelerinden: غلبه لرندن galebe kelimesinde lam harfinin kısalığına dikkat edilmeli. غلبه
telgraf: تلغراف 	cezîre-yi sagîre: جزیره صغیره ya, re ve güzel he harfinin yazılışı. یره	dağdağa-yı: دغدغه
ağ: اغ 	mebâliğ-i külliyye: مبالغ کلیه 	fâriğ: فارغ

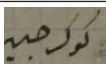

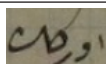
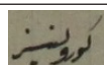
Fe harfi: ف

firûz: فیروز 	felemenk: فلمنک 	fünûn: مجموعه فنون
nâfi'a: نافعہ 	muhâlefet: مخالفت 	müfide: مفیده
Münîf Paşa: منيف پاشا 	efendi: افندی Fe, nun, dal ve ya harflerinin yazılışına dikkat edilmeli. Bu şekil ezberlense daha iyi olur. فندی	yafta: يافتہ
dâiretül-maârif: دائرة المعارف 	furûht: فروخت Vav harfinin hı harfine bağlanışına örnek.	mufassalan: مفصلاً

Kaf harfi: ق

kurûn: قرون 	kumandan: قوماندان 	kadar, kader: قدر
bakılmaksızın: باقلمقسزین 	yakın: یقین 	birçok: بر چوق

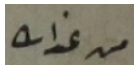

Kâf, Kef harfi: ک

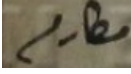
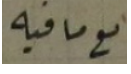
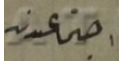
kâmilen: کاملاً 	güvercin: کوکرجین 	kânûn: کانون
bilkülliyye: بالکلیه 	kâin: کائن 	bugün: بو کون
Bu örnekte kural dışı olarak elif harfi lam harfine birleşmiş. Bunu yazmak için üç hareket yapılmış. Önce yazı yazılmış, sonra ikinci ve üçüncü harekette noktalar koyulmuş.	Hemze ile nun harfinin yazılışına örnek. نن	Be, vav, kef ve vav'ın bir arada yazılışı. بو کو
en, ek: اک 	memâlik: ممالک 	ürkek: اورکک
gürültüsüz: کورولتیسز 	gezerek: کزه رک 	yalnız: بالکز
		Lam, kef ve ze'nin yazılışı. لکز

Lam harfi: ل

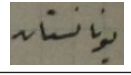
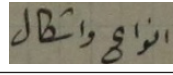
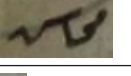
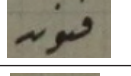
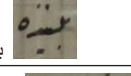

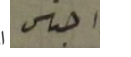
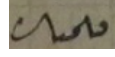
bir lâyihasında: بر لایحه سنده 	altunî: آلتونی 	benâm olup: بنام اولوب
	Vav, nun ve ya'nın birlikte yazılışına örnek. ونی	vav, sad, vav ve be harfinin tek harekette yazılışı. وصوب
ikbâli: اقبالی 	halbuki: حال بو که 	Eylülünden: ایلولندن
		Vav harfinin lam harfine bitiştirilmesine örnektir. Lam harfinin kısalığına dikkat edilmeli.
delfil: دلیل 	iştîmâl: ایشتمال 	değil: دکل
olmuştur: اولمشدر 	riyâl: ریال 	Musul: موصل
vav, lam ve mim harfinin bağlanış örneği. ولمشدر	Ya'nın noktası lam'ın altına gelmiş. Elif ile lam birleştirilmiş.	Vav harfi el kaldırılmadan sad harfine bağlanmıştır.

Mim harfi: م

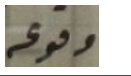

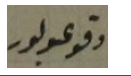
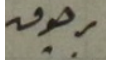
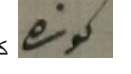
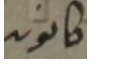
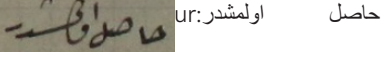
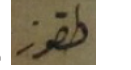
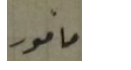
min indillâh: من عند الله 	mebzûl: مبدول 	muhâsara: محاصره
kadîmen: قدیماً 	mümkünsüz: ممکنسز 	müştemil: مشتمل

mekârim: محارم 	ma'amâfîh: مع ما فيه 	ictimâ'ından: اجتماعندن ayn harfi elif harfinin neredeyse üstüne oturtulmuş. Daha soldan ve aşağıdan başlanmamış.
--	--	---

Nun harfi: ن

ne: نه 	yunânistân: يونانستان 	envâ' ve eşkâl: انواع و اشكال
mehâsin: محاسن 	fünûn: فنون 	beyninde: بیننده
balon: بالون 	ecnâs: اجناس 	felemenk: فلمنک

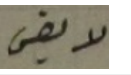
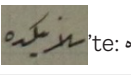

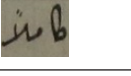
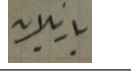
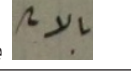
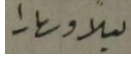
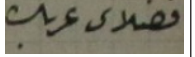
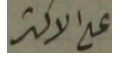
Vav harfi: و

vukû'a: وقوعه 	evvel: اول 	vukû bulur: وقوع بولور
birçok: بر چوق 	günde: کونده 	kânûn: کانون
ur: اولمشدر: حاصل 	dokuz: طقوز 	me'mûr: مأمور

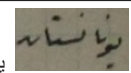
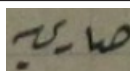
He harfi (Güzel he) ه، هـ

her birine: هر برينه 	siyâh: سیاہ 	siyâhımsı: سیاہمسی
bihbûd: بھبود 	senesi: سنه سی 	takdîr: تقدیر
ordularında: اردولرنده 	bu bâbda: بو بابده 	ne: نه
ile: ایله 	itâre: اطاره 	hâricle: خارجله
daha: دھا 	mühimmede: مهمه ده 	müşârün ileyh: مشار الیه
hîç: هیچ 	sâyesinde: سایه سنده 	havâî: هوایی

Lam elif harfi: لا

lâyıkı: لایقی 	Selânik: سلانیکده 	kırlangıç: قرلانغچ
kâmilen: کاملاً 	yazılan: یازیلان 	bâlâda: بالاده
leylen ve nehâren: لیلاً و نهاراً 	fuzelâ-yı arabin: لای عربک 	alekser: علی اکثر

Ya harfi: ی

ya'nî: یعنی 	yunânistân: يونانستان 	sariya: صارییه
---	---	--

edilen: ایدیلن	Prusya: پروسیا	edildiği: ایدلدیکی
senesi: سنه سی	buldukları: بولندقلری	tedârîki: تدارکی
tûlü: طولی	müşteriye: مشترییه	isti'dâdî: استعدادی

Aşağıdaki tablodaki örneklere dikkat edelim.

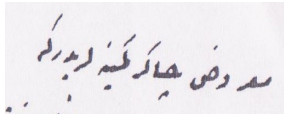
نه	نده	-nda, -nde
ده	ده	-de, -da
ک	ک	k, n
نیت	نیت	niyet
وکی	وکی	üği
فاده	فاده	fâde
بنک	بنک	-ının
ن	ن	n
سی	سی	-sı-, -si
وله	وله	ola
بنک	بنک	-bının
ن	ن	n
ت	ت	t
ثره	ثره	-sire, -sere
صوب	صوب	savb
لنمش	لنمش	-lınmış

Kelime grupları bazen iç içe yazılır. Bazen yazı düz çizgiden ayrılır, yukarıya doğru tırmanır. Kelimeler arasında gereken boşluklar bırakılmayabilir.

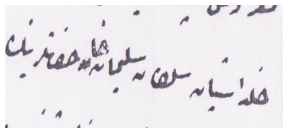
ma'lûm olduğundan: معلوم اولدیغندن	elyevm bu taraflarda: الیوم بو طرفلرده
olup ancak: اولوب آنجق	vechile istifâde edilememiştir: وجهله استفاده ایدبله مامشدر
olmak için: اولمق ایچون	yüz bin: یوز بیگ

iki kısımlı olduğunu: ایکی قسم اولدیغنی 	tesmiye edildiğini: تسمیه ایلدیگنی
bulunmalıdır: بولنمالیدر 	fenn-i menâfi'ü'l-a'zâca: فن منافع الاعضاجه
bâladaki: بالاده کی 	mûcib olur: موجب اولور
ma'lûl olan: معلول اولان 	sebeb olur: سبب اولور
ehemm-i şerâittendir: اهم شرانظندئر 	düçâr olmuş olurlar: دوچار اولمش اولورلر
meşâhîr-i müellifinin: مشاهیر مؤلفینک 	Belçika'da: بلجیفاده
olmayan: اولمیان 	sath-ı tahtânîsinden: سطح تحتانیسندن
mûcib olur: موجب اولور 	yaşından sonra: یاشندن سکره
kuluçka olunurlar: قولوچقه اولنورلر 	husûlü olmuştur: حصولی اولمشدر

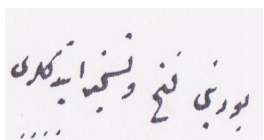
Daha uzun ibareler ve cümlelere şu örnekler verilebilir:

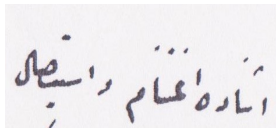
Ma'rûz-i çâker-i kemîneleridir ki (Ben en küçük kulunuz arzederim).

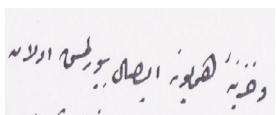
Huldâşiyân (mekânı cennet olan) Sultan Süleyman Han hazretlerinin

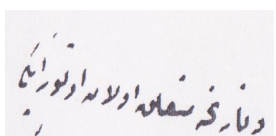
Budin'i feth ü teshîr ettikleri (tamamen ele geçirdikleri)

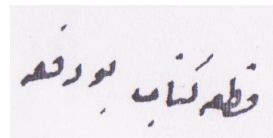
Esnâda iğtinâm ve istîsâl (tümüyle ganimet olarak alınan)

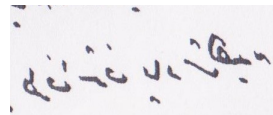
Ve Hazîne-yi Hümâyûna îsâl buyurulmuş olan (Padişahın hazinesine gönderilmiş olan)

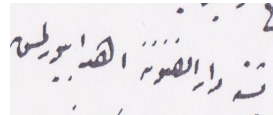
Ve tarihe müteallik (ilişkin) olan otuz iki

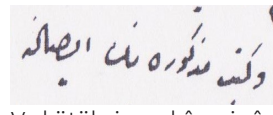
Kıt'a kitap bu defa

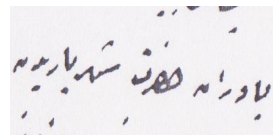
Taraf-ı eşref-i pâdişâhîden (padişahın şerefli katından)

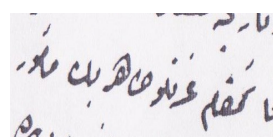
Peşte Dârülfünununa (üniversitesine) ihdâ buyurulmuş (hediye edilmiş)

Ve kütüb-i mezkûrenin îsâline (anılan kitapların ulaştırılmasına)

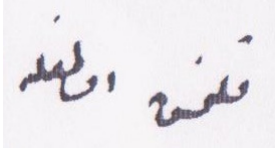

Yâverân-ı hazret-i şehriyârîden (Padişahın yaverlerinden)

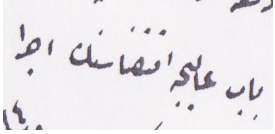

Kâimmekâm izzetlü Tahir Bey memur

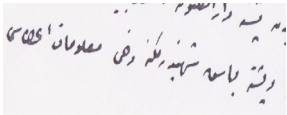

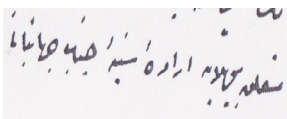
Kılınmış olmağla

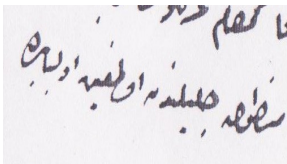
Bâb-ı Âlîce iktizâsının icrâ (Bâbiâli tarafından gerekenin yapılması)

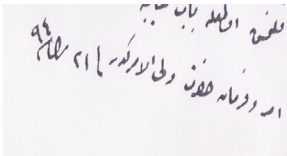
Ve Peşte Başşehbenderliğine daha mamulat it'âtı (verilmesi)

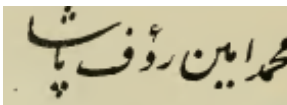
Müteallik buyurulan irâde-yi seniyye-yi cenâb-ı cihânbanî

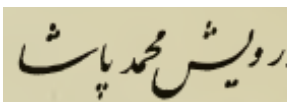
Mantûk-i celilinden olmağın ol bâbda (Dünya padişahının yüce emri olduğu için bu konuda)

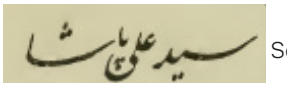
emr ü ferman hazret-i veliyyüleminidir. (emir sahibi hazretlerinin-dir) Fî 21 re, eli, (Rebûlevvel) sene (12) 94

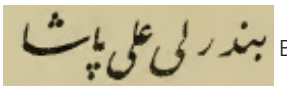
Mehmed Emin Rauf Paşa

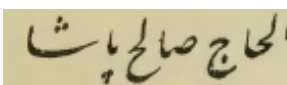
Derviş Mehmed Paşa

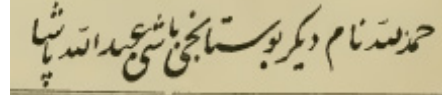
Seyyid Ali Paşa

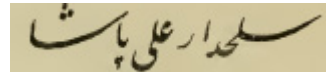
Benderli Ali Paşa

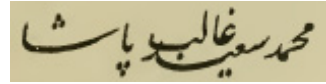
Elhâc Salih Paşa

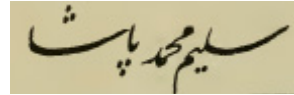
Hamdullah nâm-ı diger Bostancıbaşı Abdullah Paşa

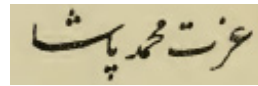
Silahtar Ali Paşa

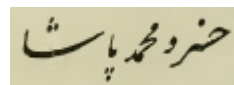
Mehmed Said Galip Paşa

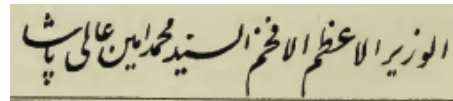
Selim Mehmed Paşa

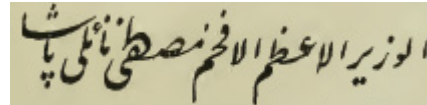
İzzet Mehmed Paşa

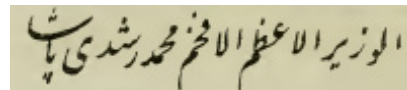
Hüsrev Mehmed Paşa

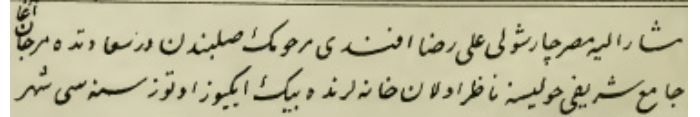
el-Vezîrül-'a'zamü'l-efham es-Seyyid Mehmed Emin Ali Paşa

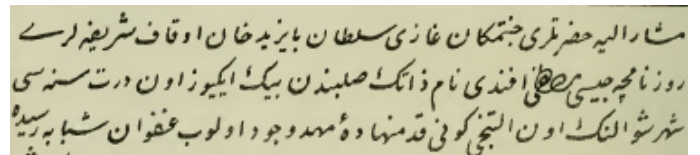
el-Vezîrül-'a'zamü'lefhame Mustafa Nâîlî Paşa

el-Vezîrül-'a'zamü'l-efham Mehmed Rüşdü Paşa

Müşârünileyh Mısır Çarşılı Ali Rıza Efendi merhûmun sulbünden Dersaâdet'te Mercan Ağa câmi-i şerîfi avlusuna nâzır olan hâne-lerinde bin iki yüz otuz senesi şehri

Müşârünileyh hazretleri cennetmekân Gâzi Sultan Bayezid Han evkâf-ı şerîfeleri rûznâmçecisi Mustafa Efendi nâm zâtın sulbünden bin iki yüz on dört senesi şehri Şevvalinin on altıncı günü kademnihâde-yi mehd-i vücûd olup unfuvân-ı şebâba resîde

Kaynaklar

Başbakanlık Arşivi Belgeleri
İBB Atatürk Kitaplığı'ndaki bazı eserler
Prof. Dr. Mehmet Kanar'ın neşredilmemiş Paleografya dersi notları
Arap Harfli Alfabetik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, Mehmet Kanar, Say Yayınları, İstanbul 2012.